

**KUZEY ADANA' DAKİ ÇOCUK OYUN ALANLARININ BİTKİ SEÇİMİ
YÖNÜNDEN İRDELENMESİ****

Examination Of Children's Playground For Chosen Plants In North Adana

Handan ULUĞ
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Sevil ALTAN
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

ÖZET

Bu araştırma, Adana Kuzey Gelişme Alanında yer alan 13 mahalledeki (100. yıl, Toros, Beyazevler, Belediyeevleri, Gürselpaşa, Güzelyalı, Sümer, 2000 evler, Tellidere, Pınar, Yurt, Yeşilyurt, Fatih) çocuk oyun alanlarında yürütülmüştür. Araştırmanın amacı, Kuzey Adana'daki çocuk oyun alanlarının materyal ve bitkisel yönden tasarım kriterlerine uyup uymadığının saptanması, oyun alanlarındaki sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin getirilmesidir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, çalışma alanında çocuk oyun alanlarının artan nüfusa göre yetersiz, bakımsız ve çocukların fiziksel sosyal ve ruhsal ihtiyaçlarına cevap veremeyecek durumda oldukları ve bu mekanlarda bitki kullanımında belirlenen kriterlere uyulmadığı ortaya çıkmıştır ve bu oyun alanlarının iyileştirilebilmesi amacıyla bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Oyun Alanı, Çocuk ve Oyun, Çocuk Parkları

ABSTRACT

This research was carried out in the children's playgrounds of the 13 districts situated in the North Adana expanding area (100. yıl, Toros, Beyazevler, Belediyeevleri, Gürselpaşa, Güzelyalı, Sümer, 2000 evler, Tellidere, Pınar, Yurt, Yeşilyurt, Fatih). The purpose of this research is to determine whether these playgrounds conform to the design criteria regarding material and botanic, to define the problems in these playgrounds and to propose solutions to the determined problems.

According to the conclusions of the research, the playgrounds in the research zone are insufficient according to the increasing population, not properly maintained and failing to meet the physical, social and spiritual needs of children. Also according to the research the design criteria regarding the use of plants are not achieved in these playgrounds. Measures should be taken in order to meet the children's needs and to make these playgrounds better.

Keywords: Children's playgrounds, child and play

*Yüksek Lisans Tezi-MSc.Thesis

Giriş

Çocuğun çevre ile etkileşimi onun gelişimini yönlendiren bir unsurdur. Ancak çocuğun ihtiyaçları, kendine sorulmaksızın daima çevresindeki yetişkinler tarafından belirlenmekte ve planlanmaktadır. Çocuğun çevresinin planlanması ise ancak onun gelişimi ve davranışlarını bilmek ile mümkün olabilir.

Çocuk oyun alanları, bir beton yığını halini almış kentlerimizde çocukların dış mekanda rahatlayıp, oyun ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri, fazla enerjilerini oyunla boşalttıkları, bu enerjilerini boşaltırken aynı zamanda sosyal ilişkilerini arttırdıkları, fizyolojik gelişimlerini sağladıkları, bir şeyler öğrenerek gelişimlerine katkıda bulunabilecekleri, içinde çeşitli oyun elemanlarının bulunduğu ve oyun amacına yönelik olarak tasarlanmış açık alanlardır (Acar,2003).

Çocuk oyun alanları, özellikle çocukların eğilim ve beklentileri göz önüne alınarak, yer seçimi, zemin kaplamaları, bitkilendirme, güvenlik vb. planlama ve tasarım ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmelidir. Ayrıca tasarımlar, çeşitli yaş grupları ve engelli çocuklar da göz önüne alınarak yapılmalıdır. Tasarım sürecinde çocukların fikirlerini alarak hareket etmek, oyun alanlarının daha kullanışlı ve yararlı olmasını sağlayacaktır. Kent içerisinde çocuk oyun alanlarının dağılımı dengeli bir şekilde yapılmalı, mahalle, semt ve kent ölçeğinde imar kanununda belirtilen standartlara uyulmalıdır. Kentte yer alan ilköğretim okullarının bahçelerinde oyun alanlarına yer verilerek, çocuklara ders aralarında fiziksel ve psikolojik gelişim için yeni fırsatlar sunulmalıdır (Erdem, 2003).

Çocuk oyun alanlarının, çocukların doğayla iç içe olma ihtiyacını karşılayabilecek nitelikte planlanması gerekir. Çocuk psikolojisi dikkate alınarak istek ve ihtiyaçlara uygun, çevredeki keskin çizgileri ve monotonluğu kırabilecek canlı ve cansız materyallerin seçilmesi daha doğru olur.

Çocuklar, kullanılan bitkilere göre oyun alanı seçebilmektedirler. Çünkü bazı alerjen bitkileri barındıran parklara, alerji riski taşıyan çocuklar gidememektedir. Çocuk oyun alanlarında seçilen bitkilerin, ölçek olarak da çocuk ölçeğine uygun türler olması gerekir. İklim isteklerine göre örneğin güneşlenme süresi az olan Doğu Karadeniz gibi yörelerde geniş tepe tacı oluşturan bitkilere yer verilmemelidir. Zehirli yaprak, çiçek ya da meyvelere sahip bitkilerin kullanılması çok sakıncalıdır. Dikenli bitkiler de çocuklara fiziksel zararlar verebilir.

Çocuk oyun alanlarında uygun yükseklik ve yoğunlukta kullanılan bitkiler gürültü kontrolünün yanı sıra bazı zararlı gazları emip, toz ve kir taneciklerini absorbe ederek kirli havayı temizlemektedir. Bitkilerin gürültüyü emme ve dağıtma özelliği sınırlı olmasına rağmen psikolojik olarak önemli bir katkı da sağlamaktadır. Ayrıca mekanda kullanılan bazı oyun donatıları etrafında güvenlik bariyeri olarak da kullanılabilirler. Bu yüzden bitkilerin işlevleri göz ardı edilmemelidir. Çocuklar, çiçekleri sevdiğinden oyun alanı içinde küçük çiçek tarhlarının olması da onlara büyük haz verecektir. Bunların yanında zararlı meyve ve yapraklara sahip, dikenli türlerden de kaçınılmalıdır (Sorkun, 1996).

Araştırmanın amacı; tüm bu bilgiler ışığında Kuzey Adana'daki Çocuk Oyun Alanlarının bitkisel yönden tasarım kriterlerine uyup uymadığının saptanması, oyun alanlarındaki sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin getirilmesidir.

PARK NO.	MAHALLE	PARK ADI
1	Yenibaraj	3 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
2	Güzelyalı	1 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
3	Güzelyalı	3 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
4	Güzelyalı	Barış Çocuk ve Dinlenme Parkı
5	Güzelyalı	Kurtuluş Çocuk ve Dinlenme Parkı
6	100.Yıl	1 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
7	100.Yıl	2 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
8	100.Yıl	3 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
9	Toros	AFAD Çocuk ve Dinlenme Parkı
10	Toros	1 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
11	Toros	8 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
12	Fatih	1 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
13	Pınar	Pınar Çocuk ve Dinlenme Parkı
14	Beyazevler	1 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
15	Beyazevler	2 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
16	Yurt	4 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
17	Yurt	6 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
18	Yurt	Mavi Bulvar Çocuk ve Dinlenme Parkı
19	Yeşilyurt	1 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
20	Yeşilyurt	Evren Sitesi Çocuk ve Dinlenme Parkı
21	Sümer	2 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
22	Sümer	3 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
23	Gürselpaşa	1 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
24	Tellidere	1 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
25	Tellidere	2 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
26	Belediyeevleri	1 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı
27	Belediyeevleri	2 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı

Metot

Çalışmada veri toplama, analiz, sentez ve sonuca dayalı dört aşamalı bir araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada öncelikle yurt dışında ve ülkemizde çocuk oyun alanlarıyla ilgili yapılan çalışmalar hakkında yerli ve yabancı literatürler incelenmiştir. Konuyla ilgili internet aracılığıyla araştırma yapılmış ve Seyhan Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nden bilgi edinilmiştir. Çocukların belli yaş dönemlerindeki oyun gereksinimleri, oyun- mekan eğilimleri, çeşitli oyun sınıfları, oyunun çocuklar üzerindeki olumlu etkileri, çocuk oyun alanlarının planlama kriterleri ve bu alanlarda kullanımı uygun ya da uygun olmayan bitkiler belirlenmiştir.

Analiz aşamasında, öncelikle Kuzey Adana kesiminde 13 mahallede belirlenen 27 adet çocuk oyun alanında kullanılan otsu ve odunsu bitkiler ile ilgili veriler Seyhan Belediyesi'nden alınarak yerinde saptamalar yapılmıştır. Mevcut çocuk oyun alanlarında hangi bitkilerin ne amaçla kullanıldığı konusunda saptamalar yapılarak bunlar fotoğraflarla desteklenmiştir.

Sentez aşamasında, araştırma alanında belirlenen bitki kullanımlarının birinci aşamada belirlenen kriterlere göre yapılıp yapılmadığı değerlendirilmiştir. Araştırma alanındaki oyun alanlarında hangi canlı ve cansız materyallerin hangi amaçlarla kullanıldığı ve bunların seçiminde dikkat edilen öğeler belirlenmiştir. İncelenen parklar tasarım ilkeleriyle karşılaştırılmış ve oyun alanlarının bu ilkelere

uygun olup olmadığı saptanmıştır. Daha sonra kuzey Adana'daki çocuk oyun alanlarında kullanılmış olan canlı materyallerin çocuklar için uygunluğu araştırılmıştır.

Sonuç aşamasında, Kuzey Adana'daki çocuk oyun alanlarında yapılan çalışma sonuçları daha önce yapılmış olan çalışma sonuçlarıyla birlikte değerlendirilerek, bu alanlardaki bitki kullanımlarına yönelik sorunlara ilişkin çeşitli öneriler sunulmuştur.

Araştırma Bulguları ve Tartışma

Oyun alanlarının insanların doğayla iç içe olma ihtiyacına cevap verecek nitelikte olması gerekir. Böylece çocukların da doğa hakkında bilgi edinmeleri sağlanmış olur. Çocuk, oyun alanları bitkilendirmelerinde dikkat edilmesi gereken en önemli unsurlardan birisidir. Yani düzenleme yapılırken o alanı kullanacak çocukların yaş grubu özellikleri, ihtiyaçları, ne tür bitkilerden hoşlandıkları ön planda tutulmalıdır. Bu nedenle kullanılacak bitkisel materyalin türü ve nerede kullanılacağı oldukça önemlidir .

Yeşil alanlar, psikolojik açıdan çocuk üzerinde rahatlık, gizlilik, özgürlük duygularını geliştirir, mahremiyeti sağlar. Tırmanma, toprak yüzüne çıkan kocaman köklerin üzerinde oturma, gölgelenme, iklimik faktörlerden koruma, altında oturarak kitap okuma, hayaller kurma gibi farklı amaçlar düşünülerek tasarlanabilir. Kullanılacak canlı materyal ile alandaki geometrik görünüşleri, keskin çizgileri ve monotonluğu bozmak, canlılık ve hareket kazandırmak gerekir. Kullanılacak bitkilerin seçiminde mevcut toprak koşulları, ışık ve gölge, iklim ve dendrolojik özellikler göz önünde bulundurulmalıdır (Sorkun,1996).

Çocuk oyun alanlarının yakın çevresinde genellikle yerleşimler mevcuttur. Bu nedenle yerleşim alanları ile oyun alanı arasında tampon bir yeşil alan oluşturmak zorunludur. Böyle bir tasarım bitkilerin perdeleme, gizleme, engel oluşturma ve benzeri özellikleriyle kötü görünümünün kapanmasına yardımcı olabilir. Çocuk oyun alanlarının bitkilendirilmesinde kullanılacak ağaç, çalı ve yer örtücülerin sonra alacakları durum (ağaç boyu, taç yapısı, dayanıklılığı) göz önüne alınarak uygun bitkilerin seçimine dikkat edilmelidir. Büyük ağaçlar kullanıldığında güneş ışığı engellenir ve dökülen yaprakları kum havuzunda birtakım bitkilerin çoğalmasına neden olur (Sorkun,1996).

Çok geniş tepeli ağaçlar çocuk ölçeğine uymadığı, güneşten gelen ışınları önemli ölçüde engellediği ve yakınında bulunan kum ve su havuzlarını düşen yapraklarıyla kirleteceği için çok fazla kullanılmamalıdır. Alanın girişi cazip hale getirilmelidir. Ara ara kullanılan küçük, çiçekli ağaçlar çocukların ilgisini çekmektedir. Eğer küçük ağaçlar açık bir alanda bulunuyorsa bunları destekleyen bir takım düzenlemelerin olması gerekir. Çocuklar, çalılar arasında koşmayı sevdikleri için çalılar patika kenarlarında kullanılabilir (Özgür,2000).

Özellikle dış mekan planlamasında kullanılan bitkilerin en önemli işlevleri gölgelendirme, kış rüzgarlarını engelleme, çevreye estetik görüntü kazandırma, rüzgar, yağmur, güneş gibi dış etkilere koruma, iklimi temizleme ve ortamda yumuşatıcı bir etki oluşturmaktır. Gerek kışın yaprağını döken türler, gerekse her

dem yeşil bitkiler dallanma ve yapraklanma özellikleri, hacim ve biçim özelliklerine göre ortamın ikliminde birçok olumlu etki yapmaktadırlar. Özellikle oyun alanlarında kışın yaprağını döken türler kullanıldığında bu bitkiler yazın koruyucu gölgelik sağlarken, kışın güneş ışınlarının alana ulaşmasını kolaylaştırırlar. Her dem yeşil bitkiler ise kışın rüzgara karşı ortamda perdeleme yaparken yazın gölge sağlayarak iklimin olumsuz etkilerini gidermektedir. Bitkilerin ortamda üstlendikleri en önemli etkilerin başında gölgelendirme faktörü gelmektedir. Nitekim yaz güneşinin olumsuz etkilerinin azaltılması için ortamda mutlaka gölgelendirici etkisi olan bitkilerin kullanılması gereklidir. Özellikle çocukların güneş ışınlarından etkilenmemesi ve oyun aletlerinden mahrum kalmaması için, yerden itibaren 3m. yukarıdan dallanan ve çap genişliği oyun alanının merkezi ile dış kenarı arasındaki uzaklık miktarının 2-2,5 katı olan bitkiler yüksekliği, yapraklanma sıklığı ile yapraklarının genişliği önemli bir faktör olup, özellikle geniş yapraklı ve sık dallanan bitkilerin gölgeleyici etkisi daha fazla olmaktadır. Gölgelendirme unsuru olan bitkiler daha çok kanopi bitkiler diye adlandırılan tavan görevi gören bitkilerdir (Erdem, 2003).

Çocuk oyun alanlarında uygun yükseklik ve yoğunlukta kullanılan bitkiler gürültü kontrolünün yanı sıra bazı zararlı gazları emip, toz ve kir taneciklerini absorbe ederek kirli havayı temizlemektedir. Bitkilerin gürültüyü emme ve dağıtma özelliği sınırlı olmasına rağmen psikolojik olarak önemli bir katkı da sağlamaktadır. Bu yüzden bitkilerin işlevleri göz ardı edilmemelidir.

Çocuk oyun alanlarında etkinlik alanları düzenlenirken çocukların gelişim özellikleri mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Küçük çocuklar daha çok korunaklı alanları tercih ederek, kendilerini daha güvende hissetmektedirler. Bunun için en uygun bitkiler perdeleme amaçlı bitkilerdir. Ancak bu bitkilerin çocukların boyundan daha fazla olacak şekilde bir boyanma yapmaması gereklidir. Aksi halde mekanı kullanan çocuklar üzerinde ürkütücü bir etki bırakarak olumsuzluğa neden olabilecektir. Ancak engelleme amacıyla kullanılan bitkilerin dikenleri ile çocuklara zarar verecek türler olmaması gereklidir (Erdem, 2003).

Çocuklar, çiçekleri sevdiğinden oyun alanı içinde küçük çiçek tarhlarının olması da onlara büyük haz verecektir. Bunların yanına zararlı meyve ve yapraklara sahip, dikenli türlerden de kaçınılmalıdır. Ayrıca oyun alanlarında kullanılmaması gereken, alerjen polene sahip, tohumu, meyvesi, çiçeği, yaprağı gibi organlarından herhangi biri zehirli olan bitki türlerinden bazıları şu şekilde sıralanabilir (Özgür,2000) (Çizelge 2,3). Çocuk oyun alanlarında kullanılabilecek bitkiler (Çizelge 4.)'de verilmiştir.

Çocuk oyun alanlarında bir çok etkinlik alanları kullanılmaktadır. Bu kullanımlar ilişkilendirildiğinde kimisi etkinlik grubuna göre uyumlu, kimisi ise uyumsuzdur. Birbirleriyle uyumlu olan etkinli alanlarının birbirine yakın yerleştirilmesi veya ortak mekan olarak kullanımı ile etkileşim açısından birbirlerini tamamlaması sağlanabilir. Bu amaçla etkinlik alanları arasındaki ayrımın sağlanmasında en etkili olan obje, bitkiler olup, özellikle 0.5-1 m. yükseklikteki çit bitkileri bu amaca hizmet etmektedir. Çocuk oyun alanlarında işlevsel ve estetik

amaçlı kullanımlar için çim yüzeyler yerine yer örtücü bitkilerin seçimi farklı özellikleri nedeniyle daha uygundur.

Çizelge 2. Zehirli olan bitki türleri (tohumu, meyvesi ya da yaprağı) (Özgür, 2000)

Latince Adı	Türkçe Adı	Latince Adı	Türkçe Adı
<i>Achillea millefolium</i>	Civan Perçemi	<i>Hedera helix</i>	Kaya Sarmaşığı
<i>Anemone sp.</i>	Anemon	<i>Hydrangea sp.</i>	Ortanca
<i>Aconitum napellus</i>		<i>Iris germanica</i>	İris
<i>Actaea spicata</i>	Siyah Yılankökü	<i>Laburnum anagroides</i>	Adi Sarı Salkım
<i>Aquilegia sp.</i>	Haseki Küpesi	<i>Laburnum alpinum</i>	Sarı Salkım
<i>Atropa belladonna</i>	Güzelavrat Otu	<i>Lantana camara</i>	Çalimine
<i>Arum maculatum</i>	Yılan Yastığı	<i>Laurocerasus officinalis</i>	Karayemiş
<i>Calla palustris</i>	Yılan Otu	<i>Ligustrum vulgare</i>	Kurtbağrı
<i>Caladium</i>	Kaladyum	<i>Lonicera xylosteum</i>	Çit Hanımeli
<i>Clematis</i>	Klematis	<i>Lonicera nigra</i>	Hanımeli
<i>Colchium autumnale</i>	Çiğdem	<i>Melia azedarach</i>	Tespah Ağacı
<i>Convalaria majalis</i>	Müge	<i>Nerium oleander</i>	Zakkum
<i>Cotoneaster sp.</i>	Muşmula	<i>Rhododendron luteum</i>	Ormangülü(sarı)
<i>Creteagus sp.</i>	Akdiken	<i>Rhododendron ponticum</i>	Ormangülü(mor)
<i>Cycas sp.</i>	Sikas	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Yalancı Akasya
<i>Cydonia oblonga</i>	Yabani Ayva	<i>Schinus molle</i>	Adi Karabiber
<i>Daphne mezereum</i>	Dulaptal Otu	<i>Senecio cineraria</i>	Kül Çiçeği
<i>Daphne sp.</i>	Defne	<i>Solanum nigrum</i>	Köpek Üzümü
<i>Datura arborea</i>	Boru Çiçeği	<i>Symphoricarpos sp.</i>	İnci Çalısı
<i>Delphinium sp.</i>	Hezaren Çiçeği	<i>Taxus baccata</i>	Adi Porsuk
<i>Eriobotrya japonica</i>	Malta Eriği	<i>Viburnum lantana</i>	Tüylü Kartopu
<i>Euonymus europaeus</i>	Taflan	<i>Wisteria sinensis</i>	Mor Salkım
<i>Frangula alnus sp.</i>	Barut Ağacı		

Çizelge 3. Alerjen polene sahip bitkiler (önemli) (Özgür, 2000).

Latince Adı	Türkçe Adı	Latince Adı	Türkçe Adı
<i>Acer negundo</i>	Akçaağaç	<i>Erica verticillata</i>	Pembe Çiç. Funda
<i>Calluna vulgaris</i>	Funda	<i>Plantago lanceolata</i>	Sinirli Ot
<i>Erica arborea</i>	Ağaç Fundası		
<i>Alnus glutinosa</i>	Adi Kızılağaç	<i>Morus sp.</i>	Dut
<i>Bellis perennis</i>	Çayır Papatyası	<i>Platanus occidentalis</i>	Batı Çınarı
<i>Carpinus betulus</i>	Adi Gürgen	<i>Platanus orientalis</i>	Doğu Çınarı
<i>Castanea sativa</i>	Kestane	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Yalancı Akasya
<i>Cedrus libani</i>	Lübnan Sediri	<i>Rumex acetocella</i>	Pirpirim Otu
<i>Corylus avellana</i>	Fındık	<i>Tilia argentea</i>	Gümüşü İhlamur
<i>Juniperus sp.</i>	Ardıç	<i>Ulmus campestris</i>	Karaağaç
<i>Lonicera periclymenum</i>	Hanımeli		

Çizelge 4. Çocuk Oyun Alanlarında Kullanılabilecek Bitkiler (Erdem,2003)

Latince Adı	Türkçe Adı	Latince Adı	Türkçe Adı
<i>Acer campestre</i>	Ova Akçaağaç	<i>Fraxinus excelsior</i>	Dişbudak
<i>Acer negundo</i>	Akçaağaç	<i>Fraxinus ornus</i>	Dişbudak
<i>Acer platanoides</i>	Çınar yapraklı Akçaağaç	<i>Ginkgo biloba</i>	Mamut ağacı
<i>Acer pseudoplatanus</i>	Yalancı çınar yapraklı Akçaağaç	<i>Liriodendron tulipifera</i>	Lale ağacı
<i>Aesculus lutea</i>	Kırmızı çiçekli atkestanesi	<i>Platanus orientalis</i>	Doğu çınarı
<i>Aesculus carnea</i>	Atkestanesi	<i>Platanus occidentalis</i>	Çınar
<i>Chaenomeles speciosa</i>	Süs ayvası	<i>Populus alba</i>	Akkavak
<i>Chaenomeles japonica</i>	Süs ayvası	<i>Populus pyramidalis</i>	Piramit kavak
<i>Cercis siliquastrum</i>	Erguvan	<i>Populus nigra</i>	Kavak
<i>Cornus alba sibirica</i>	Süs kızılçığı	<i>Prunus sp.</i>	Top vişne
<i>Cornus mass</i>	Süs kızılçığı	<i>Pururus serrulata</i>	Süs kirazı
<i>Corylus avellana</i>	Süs fındığı	<i>Pururus cerasifera</i>	Süs eriği
<i>Deutzia gracilis</i>	Havlu püskülü	<i>Ribes spp.</i>	Frenk üzümü
<i>Deutzia arenata</i>	Havlu püskülü	<i>Salix alba</i>	Söğüt
<i>Eleagnus angustifolia</i>	İğde	<i>Salix babylonica</i>	Söğüt
<i>Eleagnus comunata</i>	İğde	<i>Salix purpurea</i>	Söğüt
<i>Euonymus japonica</i>	Taflan	<i>Sophora japonica</i>	Sopora
<i>Forsythia intermedia</i>	Altın çanağı	<i>Spiraea vanhouttei</i>	Keçi sakalı
<i>Forsythia suspensa</i>	Altın çanağı	<i>Spiraea salicifolia</i>	Keçi sakalı
<i>Fraxinus americana</i>	Amerikan dişbudak		

Sonuçlar

Kuzey Adana'da hızlı ve düzensiz kentleşme nedeniyle çocuk oyun alanları imar planlarında artık alan olarak değerlendirilen alanlara inşa edilmektedir. Bu da çocuklar açısından etkili bir tasarımın yapılmasını engellemektedir. Bu nedenle imar planlarının yapım aşamasında çocuk oyun alanları için uygun alanlar belirlenmeli ve sonrasında da bu şekilde değerlendirilmelidir.

İncelenen çocuk oyun alanlarında bulunan oyun elemanları basit ve tekdüze özelliktedirler. Donatıların seçiminde çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimleri düşünülmemiş yalnızca maddi olarak ucuz olanları tercih edilmiş ve çoğunlukla gelişigüzel yerleştirilmişlerdir. Ayrıca oyun alanlarında çocukların hayal gücünü ve yaratıcılıklarını artırmada çok önemli yeri olan kum havuzlarına yer verilmemiştir. Oyun alanlarının hiçbirinde 0-3 yaş grubu çocuklara ve engelli çocuklara yönelik alan ve oyun aletleri düşünülmemiştir. Oysa oyun alanları özellikle engelli çocukların kendilerini dışlanmış hissetmemeleri için önemli alanlardır ve diğer çocuklarla oynayabilecekleri alanlar ve oyun aletleri düşünülmalıdır.

İncelenen çoğu oyun alanında, oyun aletlerinin bakımsız, kırık, paslı ve boyasız olmaları alanı çekicilikten yoksun kılmış, bazı oyun elemanlarının kullanımını engellemiş ve sağlık açısından tehlikeli durumlar oluşturmuştur. Ayrıca oyun aletlerinin zemin bağlantılarını sağlayan metal bağlantılar ve beton temellerin açığa çıkması da çocuklar açısından büyük tehlike oluşturmaktadır. Yapılan gözlemlerde oyun alanlarının yapım aşamasından sonra herhangi bir bakımın

yapılmadığı saptanmıştır. Çocukların sağlıkları ve güvenliklerini sağlamak amacıyla oyun alanlarının düzenli bakımlarını yapacak bir birim oluşturulmalıdır.

Oyun alanlarında gerekli temizliğin yapılmaması ve kullanılan çöp kutularının boşaltılmaması çocukların hijyenleri açısından bir eksikliklerdir. Çocuk oyun alanları için özel üretilen eğlenceli ve estetik çöp kutularının kullanılması çocukların çöpleri kutulara atmasına teşvik eder ve temizlik alışkanlığı kazandırır.

Çocukların tuvalet ve su ihtiyaçları, oyun alanlarının tasarımında göz önünde bulundurulması gerekli en önemli unsurlardandır. İncelenen oyun alanlarının çoğunda tuvalet ve çeşme bulunmasına rağmen neredeyse tümü bakımsızlıktan kullanılamaz durumdadır. Oysa bu alanlar çocuk sağlığı açısından çok önemli alanlardır ve çocukların buralardan mikrop kapmalarını engellemek amacıyla düzenli bakım yapılmalıdır.

Özellikle büyük bulvarlar bitişiğinde bulunan oyun alanlarında çevreleme elemanlarının kullanılmaması ya da yetersiz miktarda bitkiyle yapılması çocukların güvenlikleri açısından büyük eksikliklerdir. Park çevresinde yapılacak bitkisel sınırlama hem de çocukların bölgeye estetik kazandıracak hem de çocukların yola çıkmaları sonucu oluşabilecek kazaları önemli ölçüde engelleyecektir. Araştırma alanında bulunan Güzelyalı 1 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı, Toros 8 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı, Yurt 6 Nolu Çocuk ve Dinlenme Parkı, ve Mavi Bulvar Çocuk ve Dinlenme Parkı gibi büyük bulvarlar bitişiğinde bulunan parklarda çocukların caddeye çıkmalarını engelleyecek yeterli bitkisel sınırlandırmanın yapılmadığı gözlemlenmiştir. Oysa bu ciddi bir tehlikedir ve bu hususta önlemler alınmasını gerektirmektedir.

0-3 yaş grubu çocukların daha çok kumda vakit geçirdikleri düşünülürse oyun elemanlarına yakın bölgeler bu çocuklar için tehlike oluşturmaktadır. Ayrıca aynı bölgelerden farklı donatılara geçişlerde de özellikle salıncak çarpmalarından dolayı yaralanmalar oluşabilir. Bu nedenlerle tehlike oluşturabilecek oyun elemanları etrafına bitkisel sınırlandırmaların yapılması hem alana estetik güzellik kazandıracak hem de çocukların güvenliğini sağlamada yardımcı olacaktır.

Çocuk oyun alanlarındaki bitkilendirme, oyun ve çocuk algısında etkilidir. Çocuklar, oyun alanlarında bitkilendirmeye yeterli önemin verilmemesi sebebiyle bitkilendirilmiş alanları pek fazla kullanmamaktadırlar. Bu nedenle çocuk oyun alanları planlamasında mekanın zemin kaplaması, oturma birimleri, oyun aletleri, vb. tasarımı kadar itkisel tasarıma da önem verilmesi gereklidir.

Çocuk oyun alanlarında yapılan bitkilendirmeler genel olarak aktif oyun alanı

dışında kalan bölümlerde uygulanmıştır. Fakat çim ve bitkilendirilmiş alanlar, çocuklar açısından çekici, etkileyici ve merak uyandırıcı alanlardır. Bu nedenle oyun mekanları bitkisiyle birlikte düşünülerek tasarlanmalıdır. Örneğin; çocuk yorulduğunda yalnızca banklarda değil, gölgelenme ve ferahlama hissi oluşturacak ağaç altlarında dinlenebilmelidir.

Çocuklar, bitkileri grup olarak değil tek tür olarak değerlendirir ve beğenirler. Bu nedenle oyun alanlarında kullanılacak bitkiler seçilirken çocukların tercihleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

Erdem (2003) yılında yapmış olduğu çalışmada, çocuk oyun alanlarında zehirli, dikenli ve alerjen polenlere sahip bitkilerin kullanılmaması gerektiğini vurgulamıştır. Ancak incelenen oyun alanlarında uygulanmış olan plantasyonda bunlara dikkat edilmediği gözlemlenmiştir. Özellikle 0-6 yaş grubu çocukların cisimleri ağızlarına alarak tanımaya çalıştıkları göz önünde bulundurulduğunda zehirlenmelere yol açabilecek bitkilerin kullanımının tehlikeli boyutları tahmin edilebilir. Bu çalışmada incelenen oyun alanlarında görünümüyle dikkat çeken ancak meyve, tohum, yaprak ve çiçeklerinden 30-60 gr yenmesi halinde ölümlere sebebiyet verebilecek kadar zehirli olan *Nerium oleander* (Zakkum) sıkça kullanılmıştır. Bunun yanı sıra aynı derecede zehirli olan *Lantana camara* (Çalimine) ve dikenli *Pyracantha coccinea* (Ateş dikenli) ve *Rosa sp.* (Gül) gibi bitkilerin incelenen oyun alanlarının tamamında kullanılmış olduğu gözlemlenmiştir. Çocuklar için uygun bir ortam yaratmak amacıyla bu bitkiler sökülerek zehirlenmelere ya da yaralanmalara sebep olmayacak bitkiler dikilmelidir.

Acar (2003), çocuk oyun alanlarında bitkilendirme yapılırken göz ardı edilen bir başka konunun bazı çocukların alerji risklerinin diğerlerine oranla daha fazla ve tehlikeli boyutlarda olabileceği olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle buna sebebiyet verebilecek alerjen polenlere sahip bitkilerin de bu alanlarda kullanılmaması gerektiğini belirtmiştir. Araştırma alanında incelenen 27 parkın hiçbirinde bunlara dikkat edilmediği ve önemli derecede alerjen polene sahip olan *Acer negundo* (Akçaağaç), *Juniperus sp.* (Ardıç), *Morus sp.* (Dut) ve *Robinia pseudoacacia* (Yalancı akasya) gibi bitkilerin sıkça kullanıldığı saptanmıştır.

Sonuç olarak; Avrupa Birliği'ne giriş süreci içerisinde ülkemizde her alanda gerekli koşulların sağlanması için uyum yasaları hazırlanmakta ve uygulamaları başlatılmaktadır. Geleceğimizin güvencesi olan çocukların özellikle bu çağlarda psikolojik ve bedensel gelişimlerini direk olarak etkileyen bu alanlar açısından kötü şartlarda oyun oynadıklarının tespit edildiği bu çalışmada, Avrupa standartlarından oldukça uzak, minimum şartların bile zorlukla sağlandığı alanlara mahkum edildiği gözlemlenmiştir. Henüz yasal bir düzenlemeye sahip olmayan bu alanlar için çalışmadaki tespit, bundan sonra çocuk oyun alanları konusunda yapılacak çalışmalar ile önce oyun alanı standartlarının belirlenmesini ve buna bağlı olarak yasal düzenlemelerin oluşturulmasının gerektiğini ortaya koymuştur.

Kaynaklar

- SORKUN,G.,1996. İstanbul Anadolu Yakası Örnek Çocuk Oyun Alanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi, İstanbul Üniv.,Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- ERDEM,Ö.,2003, Okul Öncesi Eğitim Birimlerinde Dış Mekan Tasarım İlkeleri, Ankara Üniv.,Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- ACAR,H.,2003. Çocuk Oyun Alanlarında Kullanıcıların Bitki Tercihlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma:Trabzon Kenti Örneği, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.

Ç.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü Yıl:2008 Cilt:18-2

ÖZGÜR,H.,2000, İlkokul Dönemindeki Çocukların Oyun Araçlarına Olan İlgileri,
Ege Üniv.,Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı,
Yüksek Lisans Tezi, İzmir.